

HÌNH ẢNH LÁ QUỐC KỲ VÀ QUỐC CA MANG Ý NGHĨA TO LỚN TRONG CUỘC CÁCH MẠNG THÁNG TÁM

◆ NGUYỄN QUÝ AN

CÓ RẤT NHIỀU CÂU CHUYỆN VỀ HÌNH ẢNH ĐẸP CỦA THANH NIÊN TRONG CUỘC KHỞI NGHĨA THÁNG TÁM VÀ NGÀY 19/8 NĂM 1945, NHƯNG CÓ CÂU CHUYỆN VỀ LÁ CỜ ĐỎ SAO VÀNG VÀ NHẠC PHẨM TIẾN QUÂN CA LUÔN GẮN LIỀN VỚI DÂN TỘC VIỆT NAM, GẮN LIỀN VỚI SỰ KIỆN TRỌNG ĐẠI TRONG CÁCH MẠNG THÁNG TÁM. CHO ĐẾN NAY, HAI BIỂU TƯỢNG NÀY VẪN LUÔN LÀ HÌNH TƯỢNG THIÊNG LIÊNG, VÔ GIÁ VỚI DÂN TỘC VIỆT NAM

Thanh niên Hà Nội vùng lên và Nhạc phẩm “Tiến quân ca” ra đời

Theo nhà nghiên cứu lịch sử - GS.TS Phạm Hồng Tung chia sẻ: Sự kiện lịch sử ngày 17/8 tại Hà Nội, có một nhóm diễn thuyết chỉ gồm 2 người đã huy động hàng vạn quần chúng đứng lên thể hiện tinh thần yêu nước. Nhóm 2 người đó gồm ông Lê Quang Châu (người Hà Nội) và bà Nguyễn Khoa Diệu Hồng (người Huế). Họ đều là đoàn viên thanh niên của Đảng Dân chủ, nhân danh Việt Minh để kêu gọi đồng bào ủng hộ, đứng dậy giành chính quyền. Vào ngày diễn ra mít tinh, quần chúng yêu nước có giấu cờ đỏ sao vàng rồi trà trộn trong đoàn người tập hợp ở Quảng trường Cách mạng tháng 8. Thời điểm ông Châu, bà Hồng đứng lên để kêu gọi quần chúng, ở Quảng trường Cách mạng tháng 8, hàng vạn người dân đã đồng loạt rút cờ đỏ sao vàng trong người rồi cùng phất lên. Nhờ đó, chúng ta chiếm được cuộc mít tinh cả ở trên diễn đàn và ở khu vực quảng trường. Điều đặc biệt là trong thời gian chuẩn bị và triển khai kế hoạch cướp diễn đàn có lá cờ 34m thả từ nóc Nhà hát Lớn xuống được một gia đình yêu nước may trên căn gác của Rạp tháng 8 (phố Hàng Bài). Tuy nhiên, sau khi kêu gọi Nhân dân xong, ông Châu và bà Hồng phải lập tức lên xe đạp phóng ra phía bờ sông để tẩu thoát; còn quần chúng tản ra các phố để biểu tình.

Ngày 19/8, tại Quảng trường Cách mạng tháng 8 tiếp tục diễn ra một cuộc mít tinh khác do Việt Minh tổ

chức. Trong buổi mít tinh, Đội Thanh niên xung phong thành Hoàng Diệu có nhiệm vụ cầm vũ khí đi dẫn đầu, bảo vệ đoàn biểu tình. Một trong những người lãnh đạo của đội vũ trang đấy là nhạc sĩ Văn Cao - Tác giả những bài hát nhạc tiền chiến với giai điệu lãng mạn, du dương. Thế nhưng, trong thời khắc chuẩn bị giành chính quyền, chính người thanh niên Hà Nội hào hoa ấy trở thành Đội trưởng Đội AS (Đội Âm sát) của thanh niên thành Hoàng Diệu. Ông trực tiếp phụ trách quản lý vũ khí và giao vũ khí cho những chiến sĩ cầm tử của Hà Nội đi trừng trị Việt gian. Trong những ngày tháng rực lửa như vậy, nhạc sĩ Văn Cao đã sáng tác bài hát thể hiện ý chí vùng lên của toàn dân tộc là bài “Tiến quân ca”. Ca từ, giai điệu của bài hát rất hùng tráng.

Ngày 17.8.1945, một lá cờ đỏ sao vàng rất lớn tung bay trước tiền sảnh Nhà hát Lớn Hà Nội, tạo nên sự phấn khích to lớn của quần chúng Thủ đô. Ông Trần Lâm - một trong hai người trực tiếp treo lá cờ đó kể lại: “Cuộc mít tinh bắt đầu, khi lá cờ của chính phủ bù nhìn Trần Trọng Kim được kéo lên thì tôi và anh Nam cũng mở lá cờ đỏ sao vàng từ trên tầng hai buông xuống. Lá cờ to rộng, sáng chói, nổi bật trên cao. Sự kiện này làm đảo lộn tình thế. Tất cả những người dự cuộc mít tinh đều sững sờ. Trong tay họ đang cầm những lá cờ nhỏ tự nhiên giơ lên vẫy vẫy và hò hét như sấm”.

Với lá cờ đỏ sao vàng tung bay khắp nơi, cuộc khởi nghĩa đã lan rộng từ thành thị đến nông thôn, làn sóng cờ phấp phới bay tựa như “thế nước” dâng trào, cả một

dòng người Việt Nam yêu nước tập trung dưới lá cờ. Ở ngoại thành Hà Nội, từ sáng sớm ngày 18.8.1945, cờ đỏ sao vàng công khai phấp phới bay cao. Trưa 18.8.1945, Thường vụ Xứ ủy Bắc Kỳ thông qua chủ trương kế hoạch khởi nghĩa của Ủy ban Quân sự Cách mạng Hà Nội. Ngay chiều 18.8.1945, trên quốc lộ từ Hà Nội đi các tỉnh, những lá cờ đỏ sao vàng nhanh như cấp số nhân đã được cắm công khai trên ô tô của các đội tuyên truyền xung phong...

Gần một thế kỷ trôi qua, biết bao biến cố thăng trầm của thời gian, cùng với Thăng Long - Hà Nội, Quảng trường Cách mạng tháng 8 vẫn giữ nguyên giá trị lớn về lịch sử văn hóa, kiến trúc vừa cổ điển vừa hiện đại. Đó cũng là nơi diễn ra nhiều sự kiện lịch sử trọng đại của Thủ đô và đất nước, là bằng chứng lịch sử của sự phát triển văn hóa, xã hội của Hà Nội nói riêng và Việt Nam nói chung qua các thời kỳ Cách mạng.

Khởi nghĩa Nam Kỳ và sự ra đời của lá cờ đỏ sao vàng

Cuối năm 1940, tình hình kháng chiến chống Thực dân Pháp và Phát xít Nhật tại các tỉnh Nam Kỳ đang diễn ra mạnh mẽ. Để tiến tới khởi nghĩa, Xứ ủy Nam Kỳ đã họp mở rộng bàn kế hoạch vào ngày 21 đến 23 tháng 9 năm 1940. Trong cuộc họp này, một vấn đề được đặt ra là cần có một lá cờ để khẳng định tổ chức, thống nhất hiệu lệnh chỉ huy và động viên quần chúng.

Nguyễn Hữu Tiến, một nhà cách mạng, được cho là người nhận nhiệm vụ thể hiện lá cờ. Cũng có thuyết cho rằng vợ chồng nhà cách mạng Lê Hồng Phong và Bí thư thành ủy Sài Gòn - Chợ Lớn Nguyễn Thị Minh Khai sáng tạo nên lá cờ để kêu gọi nhân dân khởi nghĩa. Sau nhiều lần phác thảo, cuối cùng một lá cờ ra đời với nền đỏ chính giữa có ngôi sao vàng. Mẫu cờ được ban lãnh đạo cuộc khởi nghĩa chuẩn y ngay sau đó.

Nguyễn Hữu Tiến cũng sáng tác một bài thơ về lá cờ:

*"Hỡi những ai máu đỏ da vàng
Hãy chiến đấu với cờ thiêng Tổ quốc
Nền cờ thắm máu đào vì đất nước
Sao vàng tươi da của giống nòi
Đứng lên mau hỡi nước gọi ta rồi
Hỡi Sĩ-công-nông-thương-binh
Đoàn kết lại như sao vàng năm cánh".*

Ngày 23 tháng 11 năm 1940, cuộc khởi nghĩa nổ ra, lá cờ đỏ sao vàng được treo tại trụ sở của Ủy ban khởi nghĩa đặt tại đình Long Hưng xã Long Hưng (Châu Thành), nay thuộc tỉnh Tiền Giang. Nhưng cuộc khởi nghĩa nhanh chóng bị đàn áp, thất bại. Nguyễn Hữu Tiến bị bắt và bị quân Pháp sát hại ngày 28 tháng 8 năm 1941 cùng các đồng chí của ông như: Nguyễn Văn Cừ, Hà Huy Tập, Phan Đăng Lưu, Nguyễn Thị Minh Khai. Trước lúc hy sinh, ông đã để lại bài thơ, trong đó có câu:

*"Anh em đi trọn con đường nhé
Cờ đỏ sao vàng sáng tương lai".*

Trong lịch sử Việt Nam, tháng 5 năm 1941 đánh dấu một bước ngoặt quan trọng khi Hội nghị Trung ương Đảng lần thứ 8 quyết định thành lập Chính phủ nhân dân của Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, lấy cờ đỏ sao vàng làm Quốc kỳ. Sau đó, ngày 16.8.1945, Đại hội Quốc dân được triệu tập và tán thành quyết định tổng khởi nghĩa của Đảng, lập ra Ủy ban Dân tộc Giải phóng Việt Nam do Hồ Chí Minh làm Chủ tịch, quy định Quốc ca là bài "Tiến quân ca" và Quốc kỳ là cờ đỏ sao vàng. Hồ Chủ tịch đã gửi thư kêu gọi đồng bào nổi dậy tổng khởi nghĩa, giành chính quyền dưới lá cờ Việt Minh. Sự kiện này đã góp phần quan trọng trong cuộc chiến giành độc lập và thống nhất đất nước, trong đó có đoạn: "Tiến lên! Tiến lên! Dưới lá cờ Việt Minh, đồng bào hãy dũng cảm tiến lên".

Sáng sớm ngày 19.8.1945, cả Hà Nội rục rịch cờ đỏ sao vàng. Các đoàn biểu tình của quần chúng với cờ đỏ sao vàng trên tay như thác cuốn tập hợp thành đoàn biểu tình. Tất cả đều dẫn về hướng Nhà hát Lớn, nơi hai ngày trước đó, vào chiều 17.8.1945, lá cờ đỏ sao vàng cùng bài hát "Tiến quân ca" lần đầu tiên xuất hiện công khai và trở thành biểu trưng cho ngày Tổng khởi nghĩa 19.8. Dân chúng đoàn kết một lòng tập hợp theo lời kêu gọi của Việt Minh đứng lên giành quyền làm chủ lấy vận mệnh của mình. Tổng khởi nghĩa thắng lợi ở Hà Nội.

Hơn 10 ngày sau lần lá cờ đỏ sao vàng cùng bài hát "Tiến quân ca" xuất hiện công khai đầu tiên ở quảng trường Nhà hát Lớn Hà Nội ấy, cả giải đất chữ S của Việt Nam ta chính quyền đã về tay Nhân dân. Cuộc Tổng khởi nghĩa Cách mạng Tháng Tám đã thành công. 14 giờ ngày 2.9.1945, trong nắng mùa thu tại Quảng trường Ba Đình, Hà Nội, dưới lá cờ đỏ sao vàng - Quốc kỳ của Nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc Tuyên ngôn Độc lập: Nước Việt Nam có quyền hưởng tự do và độc lập, và sự thật đã thành một nước tự do, độc lập. Toàn thể dân tộc Việt Nam quyết đem tất cả tinh thần và lực lượng, tính mạng và của cải để giữ vững quyền tự do, độc lập ấy.

Nhà thơ Xuân Diệu, một nhà thơ lãng mạn, trong phút chuyển mình, đã nói về lá cờ một cách rất hình ảnh: "Chúng ta đã say ngọn quốc kỳ độc lập, tự do như say men rượu". Và trong cơn say ngây ngất đó, nhà thơ đã viết nên bản trường ca (Ngọn quốc kỳ) tuyệt vời với một tinh thần say sưa, sáng khoái, ca ngợi đất nước tự do, ca ngợi Cách mạng Tháng Tám:

*"Gió bay đi, mà nhạc cũng bay theo
Đưa tin mới khắp trên trời đất Việt
Hoa cỏ đón mà núi sông cũng biết
Cờ Việt Nam oanh liệt gió mừng bay
Vàng huy hoàng sinh giữa thắm hồng
Thắm lộng lẫy nở quanh vàng rực rỡ
Tất cả vải là một cười thắm đỏ
Tất cả cờ là một cuộc triều dương!"*